

Вінницький національний технічний університет
Факультет електроенергетики та електромеханіки
Кафедра філософії та гуманітарних наук

**«Теорія і практика аргументації»
(Вибірковий)**

III (освітньо-науковий) рівень вищої освіти
Доктор філософії

Освітня програма Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка
Спеціальність 141 Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка

Викладач: Головашенко І.О.

Мова викладання: українська

Семестр – 2

Кредитів ЕКТС - 3

Лекцій – 9 год.

Практичних – 18 год.

Самостійна робота – 63 год.

Вид контролю: залік

Передумови для вивчення – Виконання завдань і досягнення мети дисципліни “Теорія і практика аргументації” передбачає використання набутих аспірантами знань під час вивчення в університеті таких дисциплін як “Математика”, “Філософія”, “Логіка”, “Філософія науки і техніки”

Метою вивчення дисципліни є осягнення аспірантами принципів і правил критичного мислення, як основи запобігання маніпуляції свідомістю, набуття навиків критичного мислення та обґрунтованого прийняття рішень.

Для підготовки висококваліфікованого фахівця із вищою освітою необхідним є вдосконалення способів мислення людини, ступінь самоорганізованості і чіткого знання принципів формування особистості. Окрім фахової підготовленості, він має презентувати себе як висококультурну особистість. Сучасна людина має вміти формувати та шукати моделі, що придатні різним галузям знання та різним рівням аналізу свого стану в суспільстві. Тому особистість в XXI столітті повинна орієнтуватися в сучасному

світі і робити правильний вибір або принаймні розуміти, що відмова від вибору – теж своєрідний вибір. Обирати сучасна освічена людина має мудро і зважено.

У цьому процесі велике значення має підготовка аспірантів в напрямку критичного мислення, руйнування постулатів минулого: де-регулювання застарілих заштампованих способів мислення шляхом надання особистості свободи знань та вміння формувати самостійність у ньому. Високий рівень культури мислення необхідний людині у повсякденному житті і в професійній діяльності.

Знання теорії і практики аргументації веде в сучасному трансформованому світі до значного посилення ролі освіти і свободи людини в нових, щодо стабільності, умовах життя, в яких доводиться виживати та процвітати в умовах нелінійного розвитку. Українська освіта готує майбутнє покоління до нових інтелектуальних реалій в умовах потужного формування глобального суспільства. Практики, набуті особистістю із власного та соціального досвіду, важливі і мають сприяти успішному орієнтуванню в соціальному середовищі.

Успішність людини в трансформованому суспільстві XXI століття значною мірою залежать від рівня знань в галузі правильного мислення, логіки та опору маніпулятивним технологіям.

Компетентності:

К01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, формування системного наукового світогляду.

К03. Здатність до сталого професійного зростання та розширення загальнокультурного світогляду.

К04. Здатність дотримуватися принципів професійної етики та академічної доброчесності.

Програмні результати навчання:

ПР14. Уміти дотримуватися принципів професійної етики та академічної доброчесності

ПР15. Уміти організовувати спільну роботу з фахівцями з різних галузей в рамках наукових проектів, зокрема міжнародних.

ПР16. Уміти формулювати основні психолого-педагогічні принципи та уміти викладати професійно-орієнтовані дисципліни з електроенергетики, електротехніки та електромеханіки.

Тематика дисципліни

Тема 1. Співвідношення логіки й теорії аргументації

Завдання та предмет курсу “Теорія і практика аргументації”. Значення логічних знань в діяльності людини. Критерії коректності мислення. Логічні системи, що задають алгоритмічні правила побудови думок. Формалізоване мислення в логіці. Суспільні запити на логічні знання. Етапи розвитку логічних знань. Зв’язок логіки з іншими науками. Логіка в науці інформаційного суспільства. Логіка як інтелектуальна наука. Чим аргументація відрізняється

формально-логічного доведення.

Тема 2. Аргументація і поняття

Визначення понять. Формалізація понять. Логічна характеристика понять. Зміст та обсяг понять. Закон взаємодії обсягу та змісту понять. Види понять. Відношення між поняттями як головний зміст логіки.

Мисленнєві способи характеристики об'єктивного світу. Співвідношення між поняттями. «Кола Ейлера». Визначення поняття. Узагальнення та обмеження понять. Логічні операції з поняттями. Правила ділення понять. Повна логічна характеристика поняття.

Операції з множинами (класами).

Тема 3. Аргументація і судження

Визначення судження. Формалізація мови в логіці та її роль в оптимізації мислення. Різниця між судженням та реченням. Які речення не є логічними судженнями. Терміни логічного судження. Прості судження, їх структура. Види простих суджень. Категоричні судження. Класифікація за кількістю і якістю суджень. Розподіленість термінів в простих судженнях. Логічний квадрат та розв'язання задач за логічним квадратом. Суб'єкт, предикат, зв'язка в атрибутивних судженнях. Роль логічних міркувань в пізнавальних процесах п особистості в професійній діяльності. Складні судження: види та функції логічних зв'язок. Символічний запис, формалізація мислення в складних судженнях.

Тема 4. Особливості теоретичної аргументації.

Закони логіки пропозицій. Як визначити правильний логічний висновок за допомогою логічних законів. Закони логіки як схеми побудови істинних складних суджень. Сутність закону виключеного третього. Закон подвійного заперечення: смисл та значення для послідовного правильного логічного міркування. Закон контрапозиції. Роль мисленнєвої усвідомленості, відбитий в законі контрапозиції. Значення кон'юнкції в міркуванні для визначення істинності суджень.

Інтуїція і логічно правильне міркування. Закон еквівалентності. Наукові закони як логічні закони імплікації. Схематичне відображення законів логіки.

Тема 5. Особливості практичної аргументації і умовивід

Визначення умовиводу. Дедукція в логіці. Категоричний силізм і логічні помилки, їх наслідки в мисленні. Модуси категоричного силізму. Умовиводи за логічним квадратом. Як будувати істинний висновок. Відношення протилежності, суперечності, часткової сумісності, сумісності в дедуктивному умовиводі. Структура простого категоричного силізму. Модуси простого категоричного силізму та принципи його будови. Закони і правила ПКС. Фігури простого категоричного силізму. Практичне значення правил дедукції для мислення. Скорочений силізм простого категоричного силізму.

Тема 6. Аргументація і переконання. Аргументація в діяльності інженера.

Теорія аргументації – наука про переконання. Засоби переконання: психологічний, моральний, логічний. Предмет теорії аргументації як логіко-комунікативна процедура.

Аргументація. Структура аргументації: теза, аргументи, мовленнєва дія. Види аргументації: емпірична та теоретична.

Доведення і спростування. Пряме і непряме доведення. Спростування як логічна процедура. Засоби спростування: критика тези, критика аргументів, критика демонстрації. Правила доведення та спростування.

Мистецтво суперечки. Як бути ідеальним аргументатором. Логічно коректні і логічно некоректні питання. Помилки в доведенні і спростуванні. Некоректні способи аргументації. Паралогізми. Усвідомлені і неусвідомлені логічні помилки.

Мистецтво суперечки. Суперечка як частковий випадок аргументації. Коректні прийоми суперечки. Некоректні прийоми суперечки. Різновиди суперечки: дискусія, полеміка, еkleктика, софістика. Загальні вимоги до суперечки. Правила суперечки.

Значення аргументації в повсякденному житті і професійній діяльності особистості. Особливості аргументації в мисленні та діяльності (природничі, технічні, гуманітарні науки, пропаганда, мистецтво).

Теми практичних занять

№ п/п	Назва теми	Кількість годин (денна форма)
1	Розв'язок задач з визначення видів понять.	1
2	Розв'язок задач з обсягом понять.	1
3	Розв'язок задач з простими судженнями.	2
4	Розв'язок задач з формалізації складних суджень.	2
5	Розв'язок задач за логічним квадратом.	2
6	Розв'язок задач з логіки висловлювань.	2
7	Розв'язок задач простого категоричного силлогізма.	2
8	Доведення і спростування: види, методи, правила.	2
9	Використання знань з логіки в житті та професійній діяльності особистості: паралогізми, софізми,	2
	Усього годин	16

Самостійна робота

№ п/п	Назва теми	Кількість годин (денна форма)
1	Предмет, структура та методи теорії аргументації	4
2	Аргументація та її значення в інтелектуальній діяльності	4
3	Пізнавальні принципи теорії і практики аргументації	6
4	Аргументоване досягнення переконаності	6
5	Логічні пастки: практичне значення	6
6	Мистецтво суперечки і маніпуляція аргументами	8
7	Практична аргументація в технічних науках	8

8	Аргументоване доведення і спростування	8
9	Аргументація, розвиток мислення і розвиток особистості	8
	Усього годин	58

Індивідуальні завдання

За рішенням кафедри аспіранти готують завдання і задачі з окремих тем курсу та доповіді на щорічну науково-теоретичну конференцію викладачів, співробітників та аспірантів ВНТУ.

Контроль

Поточний контроль проводиться шляхом написання колоквіумів у формі контрольної роботи або тестів.

Підсумковий контроль знань аспірантів проводиться шляхом складання недиференційованого заліку за темами, що охоплюють весь курс дисципліни.

Недиференційований залік може проводитись за допомогою усного опитування та/або виконання тестів

Вивчення дисципліни за кредитно-модульною системою (КМС) аспірантами денної форми навчання проводиться у відповідності з положенням про кредитно- модульну систему організацію навчального процесу у ВНТУ. Нижче наведено трудомісткість дисципліни.

Практичні заняття	35
Домашні творчі заняття	15
Контрольні роботи	10
Колоквіум	40
Сума за модуль	100

Політика курсу

Викладач та всі здобувачі, що вивчають цей курс, зобов'язуються дотримуватись таких положень [Кодекс етики ВНТУ](#), [Положення про академічну доброчесність студентів та науково-педагогічних працівників ВНТУ](#), [Положення про рейтингову систему оцінювання досягнень студентів у ВНТУ](#) та розуміють, що за їх порушення несуть особисту відповідальність.

Базові інформаційні ресурси

1. Жеребкін В. Є. Логіка : підручник / Жеребкін В. Є. – К. : Знання, 2011. – 255 с.
2. Жоль К. К. Вступ до сучасної логіки : навчальний посібник для студентів / Жоль К. К. – К.: Либідь, 2002. – 151 с.
3. Ивлев Ю. В. Логика : учебник для вузов / Ивлев Ю. В. – М.: Логос, 2001. – 272 с.

4. Тофтул М. Г. Логіка : посібник для студентів / Тофтул М. Г. – К.: Академія, 2002. – 335 с.
5. Фоміцька Н. В. Логіка / Фоміцька Н. В., Козуб В. П. – К.: Центр навч. літератури. – 2015. – 201 с.
6. Кириллов В. И., Старченко А. А. Логика : учебник / Кириллов В. И. , Старченко А. А. – М.: Юрист. – 1999. – 208 с.
7. Конфліктологія: підручник / Л. М. Герасіна, М. І. Панов, Н. П. Осіпова та ін. – Харків: Право, 2002. – 256 с.
8. Малахов В. П., Грядовой Д. И. Логика в предпринимательской деятельности и деловом общении : учебное пособие / Грядовой Д. И. , Малахов В. П., Шергалина В. А. – М.: Щит-М. – 2002. – 236 с.
9. Хоменко І. В. Логіка : підручник / Хоменко І. В. – К.: Центр учбової літератури. – 2018. – 296 с.
10. Конверський А. Є. Логіка (традиційна і сучасна) : підручник для студентів ВНЗ / Конверський А. Є. – К.: Центр учбової літератури. – 2008 . – 536 с.
11. Ішмуратов А. Т. Вступ до філософської логіки : підручник / Ішмуратов А. Т. – К.: Абрис. – 1997. – 350 с.
12. Мельников В. Н. Логические задачи / Мельников В. Н. – К.: Одесса: Вища школа. – 1989. – 344 с.
13. Колос О. В. , Макаров З. Ю., Хома О. І. Логіка : навч. посіб. для студ. екон. та техн. спец. / Колос О. В., Макаров З. Ю., Хома О. І. Вінниц. нац. тех. ун-т – Вінниця : ВНТУ. – 2009. – 121 с.

Допоміжна

- 1 Берков В. Ф. Логика: задачи и упражнения, практикум / Берков В. Ф. - Минск: Тетра Системс. - 1998.
- 2 Волошко І. М., Семенов І. С. Практикум з логіки / Волошко І. М, Семенов І. С. – К.: КНУ. – 2001. – 166 с.
- 3 Гарднер М. А. Ну-ка догадайся / Гарднер М. А. – М.: Мир. - 1985. – 226 с.
4. Драпкина М. Е. Логические упражнения по элементарной математике / Драпкина М. Е. – М.: Высшая школа. - 1965. – 267 с.
- 5 Ивлев Ю. В. Логика. Сборник упражнений / Ивлев Ю. В. - М.: Книжный дом «Университет». - 1999. – 178 с.
- 6 Кириллов В. И., Орлов Г. А., Фокина Н. И. Упражнения по логике / Кириллов В. И., Орлов Г. А., Фокина Н. И. - М.: МЦУПЛ. - 1999. – 187 с.
- 7 Кэрролл Л. История с узелками / Кэрролл Л. – М.: Наука. - 2010. – 213 с.
8. Кэрролл Л. Логическая игра / Кэрролл Л. - М.: Наука. - 1991. – 197 с.
- 9 Меррилл С. Р. Принцесса или тигр? / Пер. с англ. / Под ред. и с предисл. Манина Ю. И. – Мир. – 1985. – 221 с.
10. Гжегорчик А. Популярная логика / Общедоступный очерк логики предложений / М.: Наука. – 1979. – 112 с.
11. Уемов А. И. Задачи и упражнения по логике / Уемов. А. И. – М.: Высшая школа. – 1961. – 167 с.

12. Бирюков Б. М. Жар холодных чисел и пафос бесстрастной логики / Бирюков Б. М. – М.: Знание . – 1985. - 190 с.
13. Жоль К. К. Логика в лицах и символах / Жоль К. К. – М.: Педагогика-Пресс. – 1993. – 259 с.
14. Ивин А. А. Искусство правильно мыслить / Ивин А. А. – М.: Просвещение. – 1990. – 254 с.
15. Поварнин С. О. искусство спора. О теории и практике спора / Поварнин С. О. серия Мир вокруг нас – М: Terra-Книжный Клуб. – 2009. – 283 с.